

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

Hazırlayan: Ebu Muhammed es-Selefi

www.muvahhid.info

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

İmam Buhari'nin ve Şeyhlerinin İ'tikadı

Ebu Abdullah Muhammed bin İsmail bin İbrahim bin el-Muğira bin Berdizbe el-Buhari 194H-256H

Buhara şehrinde hicri 194 yılı Şevval ayının on üçüncü Cuma günü (21 Temmuz 810), Cuma namazından sonra doğmuştur. (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, hicri 256 yılında vefat eden şahsiyetler)

Tam ismi, Ebu Abdullah Muhammed ibni İsmail ibni İbrahim ibni el-Muğire ibni Berdizbeh el-Cu'fi'dir. (İbnu Makula, Kitabu'l-İkmal; İbni Halikan, Vefeyatu'l-A'yan, 3/329-331)

İmam Buhari'nin babası olan İsmail ibni İbrahim, Hammad ibni Zeyd'den ve Malik'ten rivayet eder. Ondan da Iraklılar rivayet etmişlerdir. Onu oğlu et-Tarihu'l-Kebir'de zikr edip, İsmail ibni İbrahim ibni'l-Muğire, Malik'ten ve Hammad ibn Zeyd'den hadis dinlemiş ve İbnu'l-Mubarek (181/797)'e arkadaşlık eylemiştir. (İbni Hıbban, Kitabu's-Sikaat) Buhari'nin babası takvalı alimlerden idi. Ebu Muaviye'den ve bir cemaatten hadis nakletti. Ondan da Ahmed ibni Ca'fer ile Nasr ibnu'l-Huseyn hadis rivayet ettiler. (Zehebi, Tarihu'l-İslam)

İmam Buhari küçükken, babası İsmail vefat etti bu sebeble annesinin terbiyesinde bir yetim olarak büyüdü. Küçükük bir çocuk iken Kur'an'ı ezberledi, ilk tahsilini bitirdi, Arapça'yı kuvvetlice öğrendi. (Matbuatu'l-Arabiyye 1/534-537)

İmam Buhari'nin gözleri, küçüklüğünde görmez olmuş, annesi rüyasında İbrahim Halil Peygamber (aleyhi selam)'ı görmüş, İbrahim (aleyhi selam) ona: Ey kadın, oğluna çok dua etmen sebebiyle Allah oğlunun gözlerini geri verdi, demiş, sabah olunca hakikaten Allah ona gözlerini geri vermiş, o da görür olmuştur. (Guncar, Buhara Tarihi; el-Lalekai, Şerhu's-Sunen, Babu Keramatu'l-Evliya; İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, Hicri 256 yılında vefat eden şahsiyetler)

Talebelerinden ve Sahihi Buhari şarihlerinden Firabri şöyle dedi: Buhari'nin katibi olan Ebu Ca'fer ibnu Ebi Hatim'den işittim, o şöyle diyordu: Ben Buhari'ye: Senin işin nasıl başladı? diye sordum. Buhari şöyle dedi: Ben on yaşında, yahud biraz daha küçükken mektebde kalbime hadis ezberlemek ilham olundu. Bundan sonra mektebi bitirip çıktım. On yaşından sonra da ed-Dahili'ye ve ondan başka üstadlara gidip gelmeye başladım. Bir defasında ed-Dahili, insanlara karşı okumakta olduğu hadislerden birinde: Sufyan, Ebu'z-Zubeyr'den, o da İbrahim'den ... senedini söyledi. Bunun üzerine ben ona: Ebu'z-Zubeyr, İbrahim'den rivayet etmedi, deyiverdim. Bu i'tirazımdan dolayı beni azarladı. Ben de kendisine: Eğer yanında mevcut ise asıl nüshaya müracaat et de bak, dedim. Hemen odasına gidip asıl nüshaya baktı. Sonra bizim yanımıza döndü ve bana

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

hitaben: Ey çocuk o, sened nasıldır? dedi. Ben: O sened, ez-Zubeyr ibnu'l-Adıyy, İbrahim'den şeklindedir, dedim. Bunun üzerine benden kalemi aldı, kitabını düzeltti ve: Sen doğru söyledin, dedi. Buhari'nin arkadaşlarından biri: Sen o zaman kaç yaşında idin? diye sordu. Buhari: On bir yaşında bulunuyordum, dedi.

Buhari kendisi şöyle anlatmıştır: On altı yaşına girdiğim zaman Abdullah ibnu'l-Mubarek (181/797) ile Veki ibnu'l-Cerrah (197/812)'in kitaplarını ezberlemiş ve ashabu re'y namını alan Irak müctehidlerinin kavillerini, re'yelerini öğrenmişim. Bundan sonra hacc etmek ve ilim taleb etmek için kardeşim Ahmed ve annem ile birlikte Mekke'ye gittim. Hacc ettikten sonra kardeşim Buhara'ya döndü ve orada öldü. (Hedyu's-Sari, 478-479; İrşadu's-Sari, 31)

Buhari hadis tahsili için Mekke'de kaldı. Bu, 210H yılı idi. Yezid ibni Harun (212/827) ve Ebu Davud et-Tayalisi (203/813) gibi yüksek tabakaya yakın olanlara yetişmiştir. Kendisi "Medine Şam'a ve Mısır'a gittim. (Mukaddimetu Fethi'l-Bari, 464) Cezire'ye iki defa, Basra'ya dört defa gittim. Hicaz'da altı sene ikamet ettim. Küfe ve Bağdad'a kaç defa girip çıktığımı saymıyorum." demiştir. (Tabakatu's-Şafiiyye, 2/5)

Ca'fer ibn Muhammed el-Kattan şöyle demiştir: Ben Buhari'den işittim, şöyle diyordu: "Ben binden fazla alimden hadis yazdım. Yanımda isnadını zikr edemeyeceğim hiçbir hadis mevcut değildir."

Buhari'nin el-Cami'u's-Sahih'inin hadislerini bizzat kendilerinden aldığı üstadlarının sayısı 289 kadardır. (İbni Hacer, Hedyu's-Sari, 380-465,479; Buhari'nin Kaynakları, 200-303)

İbni Vaddah ve Mekki bin Halef dedi ki: Bizler Muhammed bin İsmail'i şöyle derken dinledik: Ben bin hatta daha fazla ilim adamından (hadis) yazdım, "İman hem söz, hem ameldir" demeyenlerden de hadis yazmadım. (İbnu İmad, Şezeratu'z-Zeheb, 2/ 134-136)

Buhari'nin ilim aldığı şeyhlerinin isimleri birazdan akidesini anlattığı yerde kendi dilinden nakledilecektir.

İmam Buhari'nin talebeleri ve kendisinden hadis alanlara gelince, bunların sayısı pek çoktur. Firabri: el-Cami'u's-Sahih kitabını Buhari'den doksan bin kişi işitti. Bu gün onlardan benden başka kimse kalmadı. Buhari'nin meclisinde yirmi binden fazla kişi hazır bulunur ve kendisinden hadis alırlardı (Hatib Bağdadî Tarih; İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, Hicri 256 yılında vefat eden şahsiyetler), demiştir. İmam Buhari'nin üstadlarından (Muhammed ibni Halef ibni Kuteybe, Abdullah ibni Muhammed el-Musnidi vb.), akranlarından (Ebu Zur'a er-Razi, Ebu Hatim er-Razi vb.), kendisi gibi büyük hafız olanlardan (Müslim ibnu'l-Haccac el-Kuşeyri, Ebu'l-Fadl Ahmed ibni Seleme el-Bezzar, Ebu Bekr ibni İshak ibni Huzeyme, Muhammed ibni Nasr el-Mervezi, İmam en-Nesa'i, Ebu İsa et-Tirmizi, Ebu Bekr ibni Ebi'd-Dünya, Ebu Bekr el-Bezzar, Ebu'l Kasım el-Bağavi, Muhammed ibn Yusuf el-Firabri, Ahmed ibn Hamdun el-A'meş vb.) ve

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

diğer birçok kişi hadis nakletmiştir. (Hedyu's-Sari, 492-494; İrşadu's-Sari, 1/32-33)

Te'lif ettiği eserler řunlardır:

el-Cami'u's-Sahihu'l-Musnedu'l-Muhtasaru min umuri Resulillah ve Sunenihi ve Eyyamihi. 12 asırdan beri İslam alimlerinin ve onlara tabi olarak bütün Muhammed (as) Ümmeti'nin "İki Sahih"den birincisi kabul ettikleri bu eser, Kur'an-ı Kerim'den sonra gökkubbesi altındaki kitapların en sahihidir.

el-Edebu'l-Müfred

Birru'l-Valideyn

et-Tarihu'l-Kebir

et-Tarihu'l-Evsat

et-Tarihu's-Saęir

Halku Efali'l-İbad. Bunu kendisi ile ez-Zuhli arasında vaki olan olay sebebiyle tasnif etmiştir.

Kitabu'd-Duafa

el-Cami'u'l-Kebir

el-Musnedu'l-Kebir

et-Tefsiru'l-Kebir

Kitabu'l-Eşribe

Kitabu'l-Hibe

Esami'u's-Sahabe

Kitabu'l-Vuhdan. Bu sahabilerden ancak bir tek hadisi bulunanları toplamaktadır.

Kitabu'l-Mebsut

Kitabu'l-Küna

Kitabu'l-Fevaid

Refu'l-Yedeyn fi's-Salat

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

Kitabu'l-Kıraa Halfe'l-İmam (Hayru'l-Kelam fi'l-Kıraa Halfe'l-İmam)

Sulasiyyat. Peygamber'den üç ravi ile gelen 22 hadislik bir risaledir. (İbni Nedim, Fihristu ibn Nedim, 335-336; İbni Hacer el-Askalani, Heydu's-Sari li-Fethi'l-Bari Mukaddimeti Şerhi Sahihi'l-Buhari, 1/195, 493; Kastallani, İrşadu's-Sari li-Şerhi Sabihi'l-Buhari, Mukaddime, 1/19-46; Keşfu'z-Zunun, 1/541-555; Tarihu Bağdad, 2/4-35; Tabakatu's-Şafiiyye, 2/2-19)

İmam Buhari, Halku'l-Kur'an, kader, ihtiyar, cebir gibi konuların yoğun bir şekilde yaşandığı bir dönemde yaşamıştı. Hadis toplamak için gittiği birçok yerde bu gibi konularla yüzyüze gelmiş ve bu konularda eserler vermiştir. Örneğin Basra'da 5 yıl kalmıştır. Basra kurulduğu günden itibaren ümmet içerisinde fitnelerin ekilip tohumlar verdiği bir yer olmuştur. Kelami ekollerin odak noktası, siyasi ayaklanmaların merkezi, Mutezile Mezhebi'nin önemli bir merkezi olmuştur. İmam Buhari, bid'at fırkaların başı olan Kaderiye, Cehmiyye, Hariciler ve Rafızilere karşı ilimle mücadele etmiştir. Sahih isimli meşhur eserinin konu başlıkları bu reddiyeler için özenle seçilmiş cümlelerden oluşmaktadır. Sahih'te yer alan Kitabu't-Tevhid ve'r-Redd ale'l-Cehmiyye ve Ğayrihim babı Kaderiyye ve Cehmiyyeye, Kitabu'l-Fiten Haricilere, Kitabu'l-Ahkam Rafızilere, Kitabu'l-İman diğer kelami fırkaları da içermekte olup özelde Mürcie'ye reddiye mahiyetinde kaleme alınmıştır. Sahih'in mevzubahis bölümleri ve yine bundan başka Sahih'deki Kitabu'l-Fiten bölümü ile, bir başka eseri olan Halku Ef'ali'l-İbad isimli eserinden anlaşıldığı üzere İmam Buhari, itikadi meselelerle yakından ilgilenmiş, Selefî Salihin akidesini savunmuş ve Ehli Sünnet ve'l-Cemaat Mezhebi'nin oluşumuna katkı sağlamış büyük bir imamdır. Aynı zamanda, Ehli Hadis-Ehli Rey mücadelesinde de yerini almış Ehli Hadis düşüncesini savunmuş, Ehli Rey'i temsil edenleri özellikle Ebu Hanife ve ashabını eleştirmiştir.

İmam Buhari de başka birçok alim gibi fitneye maruz kalmış, dışlanmış, tehdit edilmiş ve maalesef bu hal üzere can vermiştir. Hakim'in rivayetine göre 250H yılında Nisabur'a gittiğinde, Buhari'ye Kur'an'ın lafız olup olmadığı soruldu. İmam Buhari şu cevabı verdi: "Fiillerimiz mahluktur, lafızlarımız da fiillerimizin bir parçasıdır." Bu sözü infiale yol açmış, orada bulunanlardan kimisi: Buhari, "Lafzi bi'l-Kur'ani mahlukun (Kur'an'ın lafzı mahluktur)" demiştir, dediler. Kimileri de, öyle demedi, dediler. İşin sonu, kavgaya vardı. Ardından İmam Buhari, "bunu kim söylerse bid'atçıdır. Onun ne meclisine oturulur, ne de kendisiyle konuşulur" ve yine "Kur'an'ın yaratılmış olduğunu söyleyen, meclisimizde oturmasın!" denilerek yalnız bırakılmış, sonrasında hayatından endişe etmesi üzerine Nisabur'u terketmek zorunda kalmıştır. (Hakim, Tarihu Nisabur; Hedyu's-Sari, 491-492; İrşadu's-Sari, 1/37-38)

Ebu Ahmed ibni Adiyy de şöyle dedi: Üstadlardan bir cemaat bana şöyle zikretti: Muhammed ibni İsmail el-Buhari Nişabur'a geldiği zaman huzuruna çok insan toplandı. O vaktin üstadlarından biri ona hased etti ve hadisciler topluluğuna hitaben: Muhammed ibni İsmail "Lafzi bi'l-Kur'ani mahlukun" demektedir, dedi. Buhari meclise geldiği zaman bir adam ona doğru ayağa kalktı ve: "Ya Eba Abdillah! Lafzi bi'l-Kur'an

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

hakkında ne dersin; o mahluk mudur, yoksa gayri mahluk mudur?" diye sordu. Buhari o zattan yüz çevirdi ve üç kere ona cevap vermedi. O kimse sualinde ısrar etti. Bunun üzerine Buhari: Kur'an Allah'ın kelamıdır, mahluk değildir. Kulların fiilleri ise mahluktur. Bu mes'elenin hakikatine muttali olmak için aşırı gitmek (yani bu mes'eleyi derinleştirmek veya bununla insanları imtihan etmek) bid'attır, dedi. Bu söz üzerine o adam: Buhari "Lafzi bi'l-Kur'anı mahlukun" demiştir, diyerek, insanlar arasında şerr ve fitne peyda edip tahrik etti.

O sırada Nisabur'un önde gelen imamı İmam Zuhli, Buhari ve yanındakileri dışlamış, Kur'an Allah'ın kelamıdır; mahluk değildir. Kim "Lafzi bi'l-Kur'anı mahlukun" iddiasında bulunursa, o bir bid'atçıdır; onunla bir mecliste oturulmaz ve onunla konuşulmaz. Her kim Muhammed ibni İsmail'e giderse onu ittiham ediniz. Çünkü onun meclisinde, onun mezhebinde olanlardan başkası hazır olmaz demiştir. Bunun üzerine İmam Müslim meclisi terketmiş ardından İmam Zuhli'den yazdığı bütün hadisleri bir hamalın sırtına yükleyip İmam Zühli'ye iade etmiş ve Sahih'inde Zühli'den işittiği bir tek hadise dahi yer vermemiştir.

Hakim dedi ki: Hafız Ebu Abdillâh ibnu'l-Ahrem şöyle demiştir: Müslim ibnu'l-Haccac ile Ahmed ibni Seleme, Buhari'ye bağlılıkları sebebiyle Muhammed ibni Yahya ez-Zuhli'nin meclisinden kalktıkları zaman, ez-Zuhli, Buhari'yi kasederek: O adam bu şehirde sakin olamaz, dedi. İşte Buhari bu sözden ötürü endişelendi de oradan başka yere gitti.

Heva ehlinden pekçok kimse İmam Buhari'nin şöyle dediğini iddia etmiştir: "Kur'andan, benim telaffuz ettiğim mahluktur!" Bu iddia İmam Buhari'ye kadar ulaşmış ve bizzat İmam Buhari'nin kendisi tarafından yalanlanmıştır:

"Nasr bin Muhammed şöyle demektedir: Ben, Muhammed bin İsmail el-Buhari'nin şöyle dediğini işittim: Her kim, benim: "Kur'andan, benim telaffuz ettiğim mahluktur!" dediğimi iddia ediyorsa yalancıdır! Zira ben böyle birşey söylemedim." (Tabakat el-Hanabila, 1/277; Zehebi, Siyer A'lam en-Nubela, 12/457)

Ebu Amr el-Haffaf şöyle demiştir: "Ben Buhari'ye geldim ve onunla hadise dair münakaşa ettim, ta ki ona: Ey Ebu Abdullah! Burada bir kimse var ki, senin şöyle dediğini ("Kur'andan, benim telaffuz ettiğim mahluktur!") söylüyor. Buhari şöyle dedi: Ey Ebu Amr! Benim sana (bu hususta) ne söylediğimi ezberle: Her kim, benim: "Kur'andan, benim telaffuz ettiğim mahluktur!" dediğimi iddia ediyorsa, o yalancıdır zira ben böyle birşey demedim. Ben sadece: 'Kulların amelleri yaratılmıştır' dedim." (Tarih el-Bağdad, 2/32; Mukaddimetu Fethi'l-Bari, 492; Siyeru A'lam en-Nubela, 12/457-458)

Ebu Abdullah Muhammed ibni Ahmed İbni Muhammed el-Ma'ruf bi-Ğuncar el-Buhari (412/1021) de Buhara Tarihi'nde şöyle dedi: Bize Halef ibni Muhammed tahdis edip şöyle dedi: Ben Nişabur'da Ebu Emr Ahmed ibni Nasr en-Nişaburi el-Haffaf'tan işittim, şöyle diyordu: Biz bir gün Ebu İshak el-Kuraşi'nin yanında idik. Beraberimizde Muhammed ibni Nasr el-Mervezi de vardı. Derken aramızda Muhammed ibni İsmail'in

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

zikri geçti. Bunun üzerine Muhammed ibni Nasr söyle dedi: Ben Buhari'den işittim, o şöyle diyordu: Her kim benim "Lafzi bi'l-Kur'anı mahlukun" dediğimi iddia ederse o bir yalancıdır. Çünkü ben o sözü söylemedim. Bunun üzerine o, Buhari'ye hitaben: Ya Eba Abdillah! İnsanlar bu mes'eleye dalmışlar ve çok söz etmişlerdir, dedi. Buhari de. Sana söylemekte olduğum sözden başka bir sözüm yoktur, dedi.

Muhammed ibni Yusuf el-Firabri de şöyle dedi: Ben Muhammed ibni İsmail'den işittim, şöyle diyordu: Kulların fiillerine gelince, o mahluktur. Bize Ali ibni Abdillah tahdis etti. Bize Mervan ibni Muaviye tahdis etti. Bize Ebu Malik, Rabi'den; o da Huzeyfe'den olmak üzere tahdis etti. Huzeyfe şöyle demiştir: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Allah Taala her san'atkarı ve san'atını halk eder" buyurdu. Buhari sonra şöyle ilave etti: İnsanların hareketleri, sesleri, kazanmaları ve yazmaları mahluktur. Amma okunan, Mushaflarda tesbit olunan, satırlara dizilip yazılan, kalblerde hıfz edilen Kur'an'a gelince, o Allah kelimidir, mahluk değildir. Allah Taala: **"Hayır, O (Kur'an) kendilerine ilim verilmiş insanların sinelerinde apaçık ayetlerdir..."** (el-Ankebut 29/49) buyurdu. Fulan güzel kıraatli, fulan çirkin okuyuşlu denir, fakat güzel Kur'anlı, çirkin Kur'anlı denmez. Kullara ancak kıraat nisbet edilir. Çünkü Kur'an, Rabbin kelimidir. Kıraat ise kulun fiilidir. Hiçbir kula Allah'ın emrinde ilimsiz şeriat koymak hakkı yoktur. (Tabakatu's-Şafiyyeti'l-Kübra, 2-19; Hedyu's-Sari, 491-492, İrşadu's-Sari, 38)

Bana Ebu'l-Velid ed-Derbendi haber verip şöyle dedi: Bize Muhammed ibni Ahmed ibni Muhammed ibni Süleyman haber verip şöyle dedi: Bize Ebu Nasr Ahmed ibni Sehl ibni Hamduye haber verip şöyle dedi: Bize Ebu'l-Abbas el-Fadl ibni Bisam haber verip şöyle dedi: Ben İbrahim ibni Muhammed'den işittim, şöyle diyordu: Muhammed ibni İsmail, Hartenk'te öldüğü zaman, onun defnini ben üzerime aldım. Onu Semerkand'a taşımak ve orada gömmek istedim. Fakat bir arkadaşımız bizi bu işe bırakmadı, artık Buhari'yi Hartenk'te gömdük. Onun defnini bitirip de kalmakta olduğum menzile döndüğümde, konağın sahibi bana şunları söyledi:

Dün Buhari'den sorup şöyle dedim: Ya Eba Abdillah! Kur'an hakkında ne dersin? Kur'an Allah kelimidir, gayrı mahluktur, dedi. Ben tekrar ona: İnsanlar senin: Mushaflarda Kur'an yoktur, insanların göğüslerinde Kur'an yoktur, demektedir iddia ediyorlar, dedim. Buhari: Benden söylerken işitmediğin bir şeyi benim aleyhimde şahadet etmenden dolayı Allah'tan mağfiret dilerim. Ben Allah'ın buyurduğu gibi: **"Andolsun Tur'a, neşredilmiş kağıtlar içinde yazılı Kitab'a..."** diyorum ve: Mushaflarda Kur'an vardır, insanların göğüslerinde Kur'an vardır, diyorum. Kim bunun gayrisini söylerse tevbe etmesi istenir. Tevbe ederse iyi, yoksa onun yolu küfür yoludur. (Tarihu Bağdad, 1/32 ve ayrıca İmam el-Lalika'i, Şerhu Usuli İ'tikad Ehli's-Sünnet ve'l-Cemaat, 2/395 no: 610)

İbni Adiyy şöyle dedi: Ben Abdu'l-Kuddus ibni Abdi'l-Cebbar'dan işittim, şöyle diyordu: Buhara Valisi Halid ibni Ahmed, Muhammed ibni İsmail el-Buhari'nin Buhara'dan çıkmasını emr ettiği zaman Buhari, Semerkand köylerinden bir köy olan ve Semerkand'dan iki fersah kadar uzaklıkta bulunan Hartenk'e çıkıp gitti. Orada

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

Buhari'nin akrabaları vardı; onların yanına indi. Ravi dedi ki: Ben Buhari'den işittim, gecelerden bir gece namazı bitirmiş olduğu halde duasında şöyle diyordu: Ya Allah! Bunca genişliğine rağmen Arz bana dar geldi, artık beni kabz edip kendine al! Zira bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Bir kavme fitne düşürmek istediğin zaman ey Rabbim, bizleri fitneye bulaşmadan vefat ettir." Buhari bu duasının ardından hastalandı. Vefatı da Ramazan Bayramı gecesi Cumartesi gecesi, yatsı namazı sırasında vukua geldi. Bayram günü öğleden sonra cenaze namazı kılındı...

el-Hasen ibnu'l-Huseyn şöyle dedi: Buhari'nin ömür müddeti 62 seneden on üç gün eksik olmuştur. (Hedyu's-Sari, 478-495; Tarihu Bağdad, 2/4-34; Tabakatu's-Şafiyye, 2/2-19; Irşadu's-Sari, Mukaddime, 1/19-46; İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, Hicri 256 yılında vefat eden şahsiyetler)

İbn ishak er-Reyhani'den nakledildiğine göre **Buhârî** şöyle dermiş:

Ben "**es-Sahih**" adlı kitabımı onaltı yılda yazdım. Onu altıyüzbin hadis arasından çıkardım. Bu kitabı benimle Yüce Allah arasında bir hüccet kıldım.

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel dedi ki: Babamı şöyle derken dinledim: Horasan **Muhammed b. İsmail el-Buhârî** gibisini çıkartmamıştır.

Yüce Allah'ın rahmetine gark olmasını niyaz ettiğimiz bu yüce imam Ramazan bayramı gecesi yatsı namazı sıralarında vefat etti. Ramazan bayramı birinci günü öğleden sonra (256H) yılında defnedildi. (İbnu İmad, Şezeratu'z-Zeheb, 2/134-136)

İmam Buhari'nin ve Şeyhlerinin İ'tikadı

Bu kısa risale İmam Buhari'nin akidesini göstermektedir. Fakat bunun dışında İmam Buhari'nin selef akidesi üzere olduğunun en büyük delili bizzat en önemli eseri olan "Cami'us Sahih"dir. "Sahih-i Buhari" olarak bilinen bu muhteşem eserin özellikle iman ve tevhid kitapları -bab başlıklarıyla beraber- incelendiğinde bu husus açıkça görülür. Fakat ne yazık ki son asırlarda -belki de kasıtlı olarak- Buhari'nin asıl metninden ziyade bab başlıkları ve Buhari'nin açıklamalarının çıkartılıp sadece hadis metinlerinin bırakıldığı muhtasar metinleri -başta Zebidi'nin Tecrid-i Sarih'i olmak üzere- yaygınlaştırılmıştır. Bu kuşa çevrilmiş kitaplarda mesela "Kitab'ut Tevhid ve'r Redd ale'l Cehmiye" bölümüne bakan bir kimse bir kaç hadisten başka bir şey görmez ve bu bölümün Cehmiye'yle ne alakası olduğunu anlamaz. Halbuki Buhari bu bölümü sırf Allah'ın sıfatlarını tevil ve tahrif eden Cehmiye'yi red etmek için açmıştır. O bakımdan Sahih'in muhtasarlarından ziyade orjinal metnin veya orjinal metnin düzgün çevirilerinin okunmasını tavsiye ederiz.

Hakim şöyle dedi: Ben Ebu'l-Velid Hassan ibn Muhammed el-Fakih'ten işittim, şöyle diyordu: Ben Muhammed ibni Nuaym'dan işittim, şöyle diyordu: Ben kendisi hakkında vaki olanlar vaki olduğu zaman Muhammed ibni İsmail (el-Buhari'y)e iman

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

mahiyetinden sordum. Buhari: "İman, söz ve ameldir, artar ve eksilir. Kur'an Allah'ın kelimidir. Allah'ın kelamı mahluk değildir. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sahabilerinin en faziletlisi Ebu Bekr (radiyallahu anh)'dır, ondan sonra Ömer (radiyallahu anh)'dır, ondan sonra Osman (radiyallahu anh)'dır, ondan sonra Ali (radiyallahu anh)'dır. İşte ben ancak bu inanç üzere yaşadım ve ancak bunun üzerinde ölürüm ve inşaAllah ancak bu iman üzere diriltilirim", dedi. (İbni Hacer el-Askalani, Heydu's-Sari li-Fethi'l-Bari Mukaddimeti Şerhi Sahihi'l-Buhari, 491-492)

İmam el-Lalika'i dedi ki:

اعْتَقَادُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي جَمَاعَةٍ مِنَ السَّلَفِ
الَّذِينَ يَرْوِي عَنْهُمْ

320 - أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ حَفْصٍ الْهَرَوِيُّ , قَالَ: حَدَّثَنَا [ص:194]

مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ سَلَمَةَ , قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ
بْنِ مُوسَى الْجَرْجَانِيُّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ
الرَّحْمَنِ الْبُخَارِيَّ بِالشَّاشِ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيَّ
يَقُولُ: " لَقِيتُ أَكْثَرَ مِنْ أَلْفِ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَهْلَ الْحِجَازِ وَمَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ
وَالْكُوفَةِ وَالْبَصْرَةِ وَوَاسِطَ وَبَغْدَادَ وَالشَّامَ وَمِصْرَ لَقِيتُهُمْ كَرَّاتٍ قَرْنًا بَعْدَ قَرْنٍ ثُمَّ
قَرْنًا بَعْدَ قَرْنٍ , أَذْرَكْتُهُمْ وَهُمْ مُتَوَافِرُونَ مِنْذُ أَكْثَرِ مِنْ سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ سَنَةً , أَهْلُ
الشَّامِ وَمِصْرَ وَالْجَزِيرَةِ مَرَّتَيْنِ وَالْبَصْرَةَ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ فِي سِنِينَ ذَوِي عَدَدٍ بِالْحِجَازِ
سِتَّةَ أَغْوَامٍ , وَلَا أُحْصِي كَمْ دَخَلْتُ الْكُوفَةَ وَبَغْدَادَ مَعَ مُحَدَّثِي أَهْلِ خُرَاسَانَ ,
مِنْهُمْ الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ , وَيَحْيَى بْنُ يَحْيَى , وَعَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ , وَقُتَيْبَةُ
بْنِ سَعِيدٍ , وَشَهَابُ بْنُ مَعْمَرٍ , وَبِالشَّامِ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفَرْيَابِيِّ , وَأَبَا مُسْهَرٍ عَبْدُ
الْأَعْلَى بْنُ مُسْهَرٍ , وَأَبَا الْمُغِيرَةِ عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنِ الْحَجَّاجِ , وَأَبَا الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ
نَافِعٍ , وَمِنْ بَعْدِهِمْ عِدَّةٌ كَثِيرَةٌ , وَبِمِصْرَ: يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ , وَأَبَا صَالِحٍ كَاتِبَ اللَّيْثِ

بْنِ سَعْدٍ , وَسَعِيدَ بْنَ أَبِي مَرْيَمَ , وَأَصْبَغَ بْنَ الْفَرَجِ , وَنُعَيْمَ بْنَ حَمَّادٍ , وَبِمَكَّةَ عَبْدُ
 اللَّهِ بْنَ يَزِيدَ الْمُقَرِّيَّ , وَالْحُمَيْدِيَّ , وَسَلَيْمَانَ بْنَ حَرْبٍ [ص: 195] قَاضِي مَكَّةَ ,
 وَأَحْمَدَ بْنَ مُحَمَّدٍ الْأَزْرَقِيَّ , وَبِالْمَدِينَةِ إِسْمَاعِيلَ بْنَ أَبِي أُوَيْسٍ , وَمُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِ
 اللَّهِ , وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ نَافِعِ الزُّبَيْرِيِّ , وَأَحْمَدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَبَا مُصْعَبٍ الزُّهْرِيَّ ,
 وَإِبْرَاهِيمَ بْنَ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيِّ , وَإِبْرَاهِيمَ بْنَ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيِّ , وَبِالْبَصْرَةِ أَبَا عَاصِمٍ
 الضَّحَّاكَ بْنَ مَخْلَدٍ الشَّيْبَانِيَّ , وَأَبَا الْوَلِيدِ هِشَامَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ , وَالْحَجَّاجَ بْنَ
 الْمَنْهَالِ , وَعَلِيَّ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمَدِينِيِّ . وَبِالْكُوفَةِ أَبَا نُعَيْمٍ الْفَضْلَ بْنَ دُكَيْنٍ
 , وَعُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ مُوسَى , وَأَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ , وَقَبِيصَةَ بْنَ عُقْبَةَ , وَابْنَ ثُمَيْرٍ , وَعَبْدَ
 اللَّهِ وَعُثْمَانَ ابْنَا أَبِي شَيْبَةَ . وَبِبَغْدَادَ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ , وَيَحْيَى بْنَ مَعِينٍ , وَأَبَا مَعْمَرٍ ,
 وَأَبَا خَيْثَمَةَ , وَأَبَا عُبَيْدٍ الْقَاسِمَ بْنَ سَلَامٍ , وَمِنْ أَهْلِ الْجَزِيرَةِ: عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ
 الْحَرَّانِيُّ , وَبِوَاسِطَ عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ , وَعَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ عَاصِمٍ , وَبِمَرْوَ صَدَقَةُ بْنُ
 الْفَضْلِ , وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيِّ . وَاکْتَفَيْنَا بِتَسْمِيَةِ هَؤُلَاءِ كَيْ يَكُونَ مُخْتَصَرًا
 وَأَنْ لَا يَطُولَ ذَلِكَ , فَمَا رَأَيْتُ وَاحِدًا مِنْهُمْ يَخْتَلِفُ فِي هَذِهِ الْأَشْيَاءِ: أَنَّ الدِّينَ قَوْلٌ
 وَعَمَلٌ؛ وَذَلِكَ لِقَوْلِ اللَّهِ: {وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ

وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ} [البينة: 5]

[ص: 196]. وَأَنَّ الْقُرْآنَ كَلَامُ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ لِقَوْلِهِ: {إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ
 حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ}. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ
 إِسْمَاعِيلَ: قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: فَبَيَّنَ اللَّهُ الْخَلْقَ مِنَ الْأَمْرِ لِقَوْلِهِ: {أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ
 تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} [الأعراف: 54]. وَأَنَّ الْخَيْرَ وَالشَّرَّ بِقَدَرٍ لِقَوْلِهِ: {قُلْ

أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ { [الفلق: 2] وَلِقَوْلِهِ: {وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ} [الصفات: 96] وَلِقَوْلِهِ: {إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ} [القمر: 49]. وَلَمْ يَكُونُوا يُكْفِّرُونَ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ بِالذَّنْبِ لِقَوْلِهِ: {إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ} [النساء: 48]. وَمَا رَأَيْتُ فِيهِمْ أَحَدًا يَتَنَاوَلُ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ عَائِشَةُ: «أُمِرُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لَهُمْ» وَذَلِكَ قَوْلُهُ: {رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ} [الحشر: 10]. وَكَانُوا يَنْهَوْنَ عَنِ الْبِدْعِ مَا لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ؛ [ص: 197] لِقَوْلِهِ: {وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا} [آل عمران: 103] وَلِقَوْلِهِ: {وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا} [النور: 54]. وَيَحْتُثُونَ عَلَى مَا كَانَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتْبَاعُهُ لِقَوْلِهِ: {وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكَمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} [الأنعام: 153]. وَأَنَّ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ثَلَاثٌ لَا يَغُلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ: إِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَطَاعَةُ وَلَاءِ الْأَمْرِ، وَلُزُومُ جَمَاعَتِهِمْ، فَإِنْ دَعَوْتَهُمْ تَحِيْطٌ مِنْ وَرَائِهِمْ"، ثُمَّ أَكَّدَ فِي قَوْلِهِ: {أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ} [النساء: 59]. وَأَنَّ لَا يَرَى السِّيفَ عَلَى أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقَالَ الْفُضَيْلُ: "لَوْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ لَمْ أَجْعَلْهَا إِلَّا فِي إِمَامٍ؛ لِأَنَّهُ إِذَا صَلَحَ الْإِمَامُ أَمِنَ الْبِلَادُ وَالْعِبَادُ. قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: «يَا مُعَلِّمَ الْخَيْرِ، مَنْ يَجْتَرِئُ عَلَى هَذَا غَيْرُكَ»

Ebu Abdillan Muhammed ibni İsmail el-Buhari ve onun kendilerinden rivayette bulunduğu selefden bir cemaatin itikadı:

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

Ahmed ibni Muhammed ibni Hafs el-Herevi dedi ki, Muhammed ibni Ahmed ibni Seleme bize rivayet edip dedi ki, Ebu'l-Huseyn Muhammed ibni İmran ibni Musa el-Curcani rivayet ederek bize dedi ki: Ben, eş-Şaş'da Ebu Muhammed Abdu'r-Rahman ibni Muhammed ibni Abdu'r-Rahman el-Buhari'nin şöyle dediğini işittim, ben Ebu Abdillâh Muhammed ibni ismail el-Buhari'yi şöyle derken işittim:

Hicaz, Mekke, Medine, Küfe, Basra, Vasıt, Bağdad, Şam ve Mısır ilim ehlerinden binden fazla kişi ile karşılaştım. Onlarla birkaç yıl aralıkla defalarca, sonra yine defalarca görüştüm.

Kırkaltı yıldan daha fazla bir süreden beri onlar henüz çok sayıda mevcutken birkaç sene içinde Şamlılarla, Mısır ve Cezirelilerle iki defa, Basralılarla dört defa görüştüm.

Hicazda altı yıl kaldım.

Horasan ehli hadis alimleriyle Kufe'ye ve Bağdad'a kaç defa girdiğimin sayısını bilemiyorum. Mekki bin İbrahim, Yahya bin Yahya, Ali bin el-Hasen bin Şakik, Kuteybe bi Sa'id ve Şihab bin Ma'mer bunlardandır.

Şam'da; Muhammed bin Yusuf el-Firyabi, Ebu Mushir Abdu'l-A'la bin Mushir, Ebu Muğire Abdu'l-Kuddus bin el-Heccac, Ebu'l-Yeman el-Hakem bin Nafi ile ve onlardan sonra pek çok kimse ile karşılaştım.

Mısır'da; Yahya bin Kesir, Leys bin Sa'd'ın katibi Ebu Salih, Sa'id bin Ebi Meryem, Esbağ bin el-Ferec ve Nu'aym bin Hammad ile görüştüm.

Mekke'de; Abdullah bin Yezid el-Mukri el-Humeydi, Mekke kadısı Süleyman bin Harb ve Ahmed bin Muhammed el-Ezraki ile,

Medine'de; İsmail bin Ebi Uveys, Mutarrif bin Abdullah, Abdullah bin Nafi ez-Zubeyri, Ahmed bin Ebi Bekr Ebu Mus'ab ez-Zuhri, İbrahim bin Hamza ez-Zübeyri ve İbrahim bin el-Munzir el-Hizami ile,

Basra'da; Ebu Asım ed-Dahhak bin Mahled eş-Şeybani, Ebu'l-Velid bin Hişam bin Abdu'l-Melik, el-Haccac bin el-Minhal ve Ali bin Abdullah bin Cafer el-Medeni ile,

Kufe'de Ebu Nu'aym el-Fadl bin Dukeyn, Ubeydullah bin Musa, Ahmed bin Yunus, Kabisa bin Ukbe, İbni Numeyr, Ebu Şeybe'nin iki oğlu Abdullah ve Osman ile, Bağdad'da; Ahmed bin Hanbel, Yahya bin Main, Ebu Ma'mer, Ebu Hayseme ve Ebu Ubeyd el-Kasım bin Sellam ile,

Cezire halkından; Amr bin Halid el-Harrani ile,

Vasıt'te; Amr bin Amr ve Asım bin Ali bin Asım ile,

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

Merv'de; Sadaka bin el-Fadl ve İshak bin İbrahim el-Hanzali ile karşılaştım.

Bunların ismini vermekle yetinmemizin sebebi sözü kısa kesmek ve uzayıp gitmemesi içindir. Ben onlardan herhangi bir kimsenin aşağıda kaydedeceğim hususlarda farklı bir kanaate sahip olduğunu görmedim:

İman Söz ve Ameldir

Din, söz ve amelden oluşur ve bu Allah (subhanehu ve teala)'nın şu buyruğu gereğince: **“Oysa onlar, dini yalnızca O'na halis kılan hanifler (Allah'ı birleyenler) olarak sadece Allah'a kulluk etmek, namazı dosdoğru kılmak ve zekatı vermekten başkasıyla emrolunmadılar. İşte en doğru (dimdik ve sapasağlam) din budur.”** (el-Beyyine 98/5)

Kur'an Allah'ın Kelamıdır

Kur'an Allah'ın kelimasıdır ve mahluk değildir, (bu) Allah (subhanehu ve teala)'nın şu buyruğu gereğince: **“Gerçekten sizin Rabbiniz, altı günde gökleri ve yeri yaratan, sonra arşa istiva eden Allah'tır. Gündüzü, durmaksızın kendisini kovalayan geceyle örten, güneşe, aya ve yıldızlara Kendi buyruğuyla baş eğdirendir.”** (el-A'raf 7/54) Ebu Abdillâh Muhammed ibnu İsmail (el-Buhari) şöyle dedi: İbni Uyeyne şöyle dedi: Yani, Allah (subhanehu ve teala), yaratılmış olan ile emrinden olanı birbirinden ayırd etmektedir. (Zira ayetin devamında şöyle buyrulmaktadır:) **“Haberiniz olsun, yaratmak da, emir de (yalnızca) O'nundur. Alemlerin Rabbi olan Allah ne yücedir.”** (el-A'raf 7/54)

Kaza ve Kader

Hayır ve şer Allah'ın kaderi iledir, (bunun böyle oluşu) Allah (subhanehu ve teala)'nın şu buyruğu gereğince: **“De ki: Sabahın Rabbine sığınırım. Yarattığı şeylerin şerrinden.”** (el-Felak 113/1-2); **“Oysa Allah sizi de, yaptığınız şeyleri de yaratmıştır.”** (es-Saffat 37/96) ve şu buyruğu gereğince: **“Hiç şüphesiz, Biz, her şeyi kader ile yarattık.”** (el-Kamer 54/49)

Büyük Günah ve Tekfir

(İmam Buhari'nin şeyhlerinin) hiçbiri, Ehl-i Kible'den hiç kimseyi işlediği büyük günah sebebiyle tekfir etmemekteydiler, (bunun böyle oluşu) Allah (subhanehu ve teala)'nın şu buyruğu gereğince: **“Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar.”** (en-Nisa 4/48; en-Nisa 4/116)

Ashabın Üstünlüğü

Onlardan herhangi birisinin Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına dil

İMAM BUHARİ VE ŞEYHLERİNİN İTİKADI

uzattığını da görmedim. **Âişe** radiyallahu anha dedi ki: Onlara (mü'minlere), onlara (ashaba) mağfiret dilemeleri emrolunmuştur. Çünkü Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **"Onlardan sonra gelenler ise şöyle derler: Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin."** (el-Haşr 59/10)

Bi'datlar ve Ehl-i Bi'dat

Onlar, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ve ashabının üzerinde olmadığı bi'datları yasaklamaktaydılar, Allah (subhanehu ve teala)'nın şu buyruğu gereğince: **"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin."** (Al-i İmran 3/103) ve (bunun gibi) şu buyruğu gereğince: **"Eğer Rasulullah'a itaat ederseniz, hidayet bulmuş olursunuz."** (en-Nur 24/54)

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e ve Ashabına Tabi Oluş

Onlar, (insanları) Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabının üzerinde bulunduğu şeye (tabi olmaya) teşvik ederlerdi, (bunun böyle oluşu) Allah (subhanehu ve teala)'nın şu buyruğu gereğince: **"Bu benim dosdoğru olan yolumdur. Şu halde ona uyun. Sizi O'nun yolundan ayıracak (başka) yollara uymayın. Bununla size tavsiye etti, umulur ki korkup sakınırsınız."** (el-E'nam 6/153)

Emirlerle Münasebet

Yönetim sahipleri ile çekişmemeyi de öğütlüyorlardı. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Müslüman kimsenin kalbi şu üç haslete sahip olmaktan geri kalmaz: Ameli sadece Allah için ihlasla yapmak, veliyyu'l-emr olan kimselere itaat etmek ve onların cemaatlerinden ayrılmamak. Çünkü onların davetleri (duaları) öbürlerini arkalarından kuşatır."** (Tirmizi İlim:7 no: 2658; İbn Mâce, Mukaddime: 18; Cami el-Usul, 1/265; Heysemi, Mecmau'z-Zeva'id, 1/137-139)

Daha sonra bunu şu buyruklarıyla daha da pekiştirmektedir: **"Allah'a itaat ediniz, rasûle itaat ediniz ve sizden olan emir sahiplerine de."** (Nisa, 4/59)

Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmetine karşı kılıç çekileceği görüşünü taşımamalıdır.

el-Fudayl dedi ki: Eğer benim kabul edileceğini bildiğim bir duam olsaydı ben onu ancak yönetici hakkında yapardım. Çünkü yönetici düzeldi mi ülke ve kullar da güvenliğe erişir. **İbnu'l-Mubarek** dedi ki: Ey hayrı öğreten kişi, böyle bir şeye senden başka kim cesaret edebilir? (İmam el-Lalika'i, Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sünnet ve'l-Cemaat, 1/194-197 no: 320)